

Oča g Pahoča;
mati g Plašajte,
deklia pa g 'ne
strgane bajte.

Ijuoska

Še danes povezujejo Petrovo Brdo s Podbrdom tri ceste, oziroma poti: najstarejša, zapuščena in zaraščena, vodi mimo Turškega križa.

Pravijo, da je iz Napoleonovih časov, nekdaj je bila vozna pot.

Leta 1902, v času Avstro-Ogrske, so začeli graditi staro cesto, na prisojnih pobočjih grape. Ta je bila potrebna predvsem zaradi gradnje železnice, po njej so prevažali potrebeni material.

Novo cesto so v letih 1936 - 1938 zgradili Italijani zaradi svojih vojaških interesov, je namreč bolj skrita kot obstoječa stara cesta. Pri gradnji so bili zaposleni domačini, delo je v tistih težkih časih dajalo dober zaslužek. Ob trasi so bili pri Ruscu, Mateušcu in pod Pe-

trovim Brdom kamnolomi. Ob vsakem je bil motorni drobilec, sicer pa so skoraj vse delali ročno, saj je bilo delovne sile dovolj.

Za našo hišo cesta prečka hudourniški potok, ki se v sušnem obdobju skoraj posuši. Graditelji ceste so predvideli propust iz cementnih cevi manjšega premera. Moj praded jih je opozoril, da propust ne bo zmogel obilnih hudourniških voda v deževnih obdobjih. Upoštevali so njegovo mnenje in zgradili večji propustni kanal. Ob koncu gradnje ceste je prišlo do večjih povodnji - propust je opravil svojo nalogu. Glavni inženir pa je pradedu prinesel "flaškon" vina.

Pripovedoval: Franc Dakskobler

Zapisala: Jana Dakskobler

• . O o O o O . • .

Iz Baške grape vodi na Petrovo Brdo ozka in ovinkasta cesta, speljana med hribi, skoraj ves čas se skriva v gozdu.

Prva hiša, Zapiglarjeva, je s ceste komajda vidna, skrita v zavetju dreves. Mlace naprej pod cesto Mateušcova in Klaužova. Nad hišama gol hrib, porasel s sivo travo, popustem pobočju se lovijo vetrovi in iz dolgih trav oblikujejo neverjetne pričeske.

S hriba slikovit pogled na Petrovo Brdo. Pod nami edini vaški javni zgradbi: gostilna in Dom upokojen-

cev, ob njiju še nekaj hiš, to je najbolj strnjeni del Petrovega Brda. Z nasprotnega hriba mežika Robar. Nekaj vikendov.

Nad vasjo se cesta razcepi: en krak proti Soriški planini in Bohinjski Bistrici, drugi proti Škofji Loki. Ob njem zadnja hiša: dostenjanstveno, skrbno obnovljena Pohmanova domačija.

Špela Bizjak
Jerneja Kos
Nina Leban

Domacije

Petrovo Brdo med vojnama

Pr' Mateušcu

Pod cesto, ki vodi iz Podbrda na Petrovo Brdo, sta malo pred vasjo dve hiši, ustavili se bomo pri MATEUŠCU.

Gospodar nam pove, da hiša nosi ime po njegovem dedu, Matevžu. Na tramu v "hiši" je letnica 1844, a to naj bi bila le letnica popravi-

la, medtem ko naj bi bila hiša stará okoli 400 let in je bila v tem kraju zgrajena prva, kar dokazuje stara hišna štveilka 1.

Pri MATEUŠCU je bila nekdaj močna kmetija . Ves položni svet je bil obdelan, pobočja so bila pokosena. Kar niso pokosili, je popasla

drobnica. Poleg te so imeli še po 20 glad govedi, dva vola, konja. Kmetija, ki je premogla konja, je veljala za trdno. Konj je tedaj posmenil več kakor danes traktor.

Na Petrovem Brdu se je vse vozilo s konji. Nekateri kmetje so imeli celo kočije. Te sicer pri MATEUŠCU niso premogli, zato pa je bil pri hiši voz z železnimi kolesi in sani, ki so bile v tistih časih, ko so bile zime dolge in hude, ne-pogrešljive. Za prevoz lesa iz gozdov pa so uporabljali posebne vozove, "holbarje."

Mnogokrat so imeli krvavo ožujljene roke in od garanja razbolelo telo, vendar je kmetija preživljala družino, zato ni bilo potrebno nikomur s trebuhom za hruhom v svet.

Ded sedanjega gospodarja se je ukvarjal tudi s suho robo. Izdeloval je sode, škafe, pinje. Še danes je iz tistih časov ohranjena zanimiva pinja.

Spomin seže tudi v otroštvo. Pri hiši je bilo devet otrok. Vsi so klečali okrog mize in sledili molitvi, ki jo je vodil oče. Zjutraj in opoldne je bila krajša, po večerji pa je bil na vrsti rožni venec. Gorje mu, če se je med obredom kdo zasmehal ali molitve ni vzel zares, dobil jih je s šibom. Šola je bila italijanska. Za bosonoge otroke je bila pot do nje dolga in naporna. Žuljave in potrdele prstke so si umili v grapi, šele potem so šli v učilnico. Pozimi so sicer imeli čevlje, a največkrat je en par nosila cela družina. Tudi dežnikov ni bilo, na glavo so dali kar kos žakljevine. Torba je bila platnena, v njej trije zvezki in ena knjiga.

To so bili časi, ko je v bližini Petrovega Brda tekla meja med Italijo in Jugoslavijo, zato so domačini kaj radi hodili "v kontrabant". V Jugoslaviji je bilo vse ceneje.

Num. d'ordi- nme	COGNOME E NOME	Età	Relazione di paren- tela o di servizio col capo di famiglia.	N. della caria d'identità o della tess. di frontiera di cui ciascuno è provvisto
1	Valentini Giuseppe	46	C.F.	
2	Golia Francesca	45	moglie	
3	Valentini Maria	18	figlia	T.F. 4489
4	- Framessa	16	"	300
5	- Giuseppe	15	figlio	
6	- Roriano	2	"	
7	- Michele	76	padre	
8	Llos Teresa	18	madre	

Opomba:

Na straneh 4, 13, 14 fotokopi propustnic za prehod meje n Italijo in Jugoslavijo v ča med vojnama.

"Švercali" so celo živino. Da bi čim tiše in neopazno prešli državno mejo, so živalim noge obvezali s cunjami ali jim nataknili stare nogavice. Strica našega pripovedovalca so pri tem poslu ujeli in zaprli. A bil je iznajdljiv, pa tudi drzen. Ko mu je paznik prinesel hrano, je poskrbel za zamenjavo vlog: paznika je zaklenil v celico, sam pa zbežal.

Gospodar nam je povedal tudi naslednjo zgodbo: Dva vaščana sta si bila nekaj v laseh in prvi se je hotel maščevati drugemu na malo nenavaden način.

Vsako noč proti polnoči je okoli hiše hodil v belo rjuho zavit "duh". Nekoč je pustil sporočilo TO VAM SPOROČA DOBRI RAJNK OČA, USMILTE SE GA,

PLAČAJTE MAŠO ZA NJEGA.

Domači so bili prestrašeni, o dogodu so povedali župniku, plačali za mašo. Župnik v duhove najbrž ni verjel in ni nič ukrenil. "Duh" pa se je vseeno nehal prikazovati.

Pripovedoval: Zdravko Valentinčič

Zapisali: Nina Leban,
Katarina Jensko

Pr' Baštjanu

Korenine naše rodbine so na Kalu in v Davči. Moj praded je domačijo kupil z denarjem, prisluženim v Romuniji. Pred sedanjim je bil hišni priimek Valentinčič.

Domačija s precej zemlje je bila ena izmed najmočnejših in najstarejših na Petrovem Brdu, to kaže tudi stara hišna številka.

Moji predniki so živelici predvsem od zemlje, dodatni zaslužek je dal les, posebno v času, ko so gradili železnico in so ga vozili iz Zalega Loga v Podbrdo. V ta namen so bili

pri hiši najprej voli, kasneje konji. K maši so se vozili s kočijo, pozimi s sanmi. Otroci so v šolo hodili peš. Bilo je naporno, a ko so se vračali domov, se ni nikamor mudilo, marsikdaj so katero ušpičili. Danes se v šolo vozimo.

Čeprav nam je pot olajšana, mislim, da smo prikrajšani za marsikatero dogodivščino.

Pripovedovala: Milka Dakskobler

Zapisala: Vida Dakskobler

Pr' Primazú

Vsenaokrog gozd temnozelenih smrek, travniki, njive, bogato obloženo sadno drevje.

Domačija Milana Kaltnekarja.

Kolikor seže gospodarjev spomin v preteklost, se priimek in hišna številka nista spremajala. Že od nekdaj je bila kmetija dovolj močna, zato domačim ni bilo treba s trebuhom za kruhom. Živinoreja je dajala kruh številni družini. Po maternini smrti se je oče znova poročil in pri hiši je bilo kar 14 otrok. V hlevu do 18 glad goveda, 2 konja, koze, ovce, prašiči. Ob tem vozovi, lahki, težki, "grot" na dveh kolesih, "kripa" za listje, sani, kočija - sto so se vozili predvsem k maši v Podbrdo.

Obdelana je bila vsaka ped strme zemlje. Pri hiši sta bila tudi po dva hlapca, v času, ko so gradili železnico, je bil eden furman.

Vozili so kamenje za "portal" pri predoru in baje tudi tračnice. Da so si ljudje tedaj materialno pomogli, kažejo številne nove stavbe, zgrajene v dolini v tistem času,

tudi pri PRIMAŽU je zapisana letnica 1905. Seveda pa je hiša mnogo starejša, na tramu je zaznamovano, da je bila obnovljena leta 1880. Rdeči petelin je leta 1931 zagorel na hlevu in uničil tudi staro kočijo.

Velika "hiša" še danes da sluti ti nekdanjo razporeditev: v enem kotu peč, ob njem kolovrat in "ahle" (priprava za česanje volne); v drugem kotu "brštot" (skobeljn ik), Tega se sedanji gospodar spominja kot "obveznega" dela pohištva skoraj v vseh hišah. Spominja se, da je ob njem tudi sam še ob petrolejski mizaril dolgo v noč.

Zenska opravila so bila tudi deljena: gospodinja velike družine je imela dovolj dela že s kuho, šivati je hodila Zakoukarjeva Julka, predla je Zapiglarca; Budlarjev iz Stržišč pa je nosil prodajat "blag na meter", bil je krošnjar, imel je velik "punkl", v njem blago za delovne hlače, "birtahe", to je bilo še tik pred 2. svetovno vojno.

Firbarjev Miha iz Podbrda je potem šival, bil je še najcenejši.

Pa niso na Petrovem Brdu delali samo grobih kmečkih orodij, imeli tudi drugačne mojstre, Klemenov To je igral na citre.

So še kje katere? Ali so vse izzvenele?

Pripovedoval: Milan Kaltnekar

Zapisala: Katarina Jensko

Pr' Robarju

S Petrovega Brda pripelje do ROBARJA cesta, ki je bila zgrajena okoli leta 1970. Prejšnja pot je bila prevozna le z voli. V dolino so vodile tudi bližnjice, zime so domačijo velikokrat odrezale od sveta.

Robarjevi svoj priimek sedaj zapisujejo VOLF, še med drugo svetovno vojno pa so pisali WOLF. Nemci so jih zaradi tega šteli nekako za "svoje" in jih niso nadlegovali.

Poleg lesene in s slamo krite hiše je bil tu še velik hlev, zgrajen leta 1911, v njem je bilo do 14 glav goveda, vedno je bil pri hiši par volov, drobnica, prašiči, kasneje tudi konj. Hišo so obnovili leta 1936, staro sta menda zaradi nekega maščevanja začgala dva financarja, a sedanji gospodar podrobnosti o tem dogodku ne ve.

Okoli hiše so bile njive, na njih je rasla pšenica, oves, ječmen. Mlet so nosili v mlin k Rejčku, v mehu iz ovčje kože. Lakote pri hiši ni bilo. Njive so obdelovali z voli, kasneje s konji, enega so imeli, drugega so si izposodili.

Tod je tekla državna meja in ob njej seveda tihotapstvo. Robarjevi so bili bolj majhne "ribe", gospodar ve le, da so tedaj v Jugoslavijo tihotapili vino, v Italijo pa cigare-

te, kavo. Pomembnejša pa je bila živina. Na vrh hriba so jo pripeljali iz obeh držav. Živina se je pomešala, potem so jo naganjali proti ROBARJU. Težave so nastale, ko se je žival obračala proti domu in tedaj se je zgodilo, da so jo celo financarji pomagali odvračati v "napačno" smer. Niso pa bili vsi dogodki ob meji tako nedolžni. Enega izmed Robarjevih fantov so Italijani obdolžili, da je izdal načrte o obmejnih bunkarjih. Kaznovan je bil z dosmrtno ječo. Iz zapora je prišel šele leta 1943, ko je Italija propadla.

"Živeli smo v samoti, naše poti so vodile skozi gozdove . . ." je pripovedoval gospodar pri ROBARJU. V njegovih otroških letih so stari verjeli v strahove in duhove mrtvih, ki so se vračali in strašali. Zvečer so na peči govorili o ranjkih, otroci so se stiskali v kot in bilo jih je strah.

V tistih časih so mlajši otroci imeli pouk popoldne, ko so odhajali domov, je bilo že temno: drevesna goba se je spremenila v grozljivo osvetljen obraz, nenavaden šum v Zapajliku je otroka prestrašil, da sta oddirjala nazaj do MATEUŠCA in tam prespala, nedolžno šumenje listja ali preplašena žival je povzročila tako grozo, da si brez počitka tekel navkreber in se ustavil šele v domačem kozolcu.

Pripovedovala: Marija in
Viktor Wolf

Zapisala: Špela Bizjak

Njive okoli domačije so zarasli travniki, v veliki hiši sta sama gospodar in gospodinja.

Nad hišo pa so med rušami še vidni temeljni kamni, ki vodijo še k eni življenski zgodbi:

KANONIK JANEZ WOLF

Janez Wolf.

Janez Wolf se je rodil 26. avgusta 1835. V krstni knjigi je zapisano, da se je oče imenoval Blaž Bolf, mati pa Marija Kos.

Ko je hodil Janez Wolf v goriške šole, še miso vodile prave ceste v svet, temveč je tja dol do Sv. Lucije vodil kolovoz ob Bači. Redki študentje so se vozili s furmani, večkrat pa so jo kar peš mahnili po cesti ob Soči ali čez Petrovo Brdo in Čepovan.

Janez pa, ki je bil najbolj oddaljenjo je tu in tam udaril tudi čez Davčo, Cerkno in čez Trebušo in Ščuro Čepovan in dalje v Gorico.

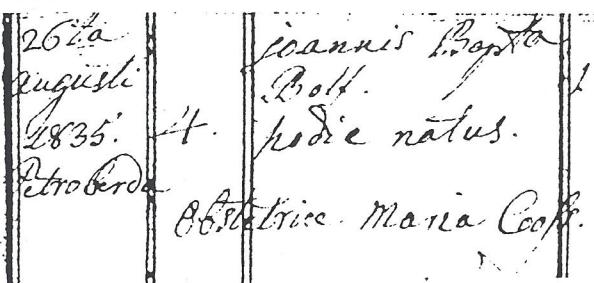
V duhovnika je bil posvečen 22. avgusta 1859. Duhovniško službo je začel kot kaplan v Ročinju, po petih letih je od tam odšel v Kanal, kjer je kaplanoval do leta 1868. Potem je župnikoval v Šlovrencu v Brdih, v Mirnu in v Gorici. Leta 1900 je bil imenovan za stolnega kanonika, dve leti kasneje za cerkvenega nadškofiskega sodnika in nato za župnijskega izpraševalca. Izvoljen je bil za kapitularnega vikarja in postavljen za upravitelja deškega semenišča in nadškofijske menze (nadškofijskega premoženja).

Bil je tudi ravnatelj nadškofijske pisarne in leta 1908. je bil imenovan za kanonika školastika.

Bil je ves predan svojemu poklicu. Imel pa je še eno vrlino – velik gospodarski talent. Nadškof dr. Frančišek Sedej je znal ceniti visoke zmožnosti Janeza Wolfa. Postal je njegov svetovalec inomočnik, njuno skupno delo je kronala najveličastnejša goriška stavba velikansko deško semenišče.

Živel je tiho, preprosto in skromno. Omeniti moramo njegovo neomajno ljubezen do gora. Ob tem času je že sedel na vlaku za

Podbrdo, od koder se je podal na Črno prst ali Porezen. Med počitnicami pa s prijatelji na Triglav in v druge gore. Vedno raje se je vračal domov na Rob. Zgradil si je majhno, leseno brunarico z oltarem, da ne bi na stara leta, v zimskem času, pešačil v oddaljeno cerkev v Podbrdo.

Iz krstne knjige župnije Podbrdo

Vojna mu je prekrižala vsa pota. S težkim srcem se je preselil v Ljubljano. V pismu svojemu nasledniku potoži o osamljenosti. V srcu goji samo še eno željo: še enkrat se podati na Kredarico.

Poslednja želja, da bi bil pokopan pri svojih v Podbrdu, se mu ni uresničila. Umrl je v Ljubljani 10. maja 1917.

Po članku Jožeta Abrama, objavljenem v KOLEDARJU GORIŠKE MOHORJEVE DRUŽBE 1929. leta, zapisala

Katarina Jensko

Pr' Klaužu

Frančiška Frelih danes živi v Domu upokojencev v Podbrdu, njen dom pa je bil pri KLAUŽU na Petrovem Brdu.

Hišo in nekaj zemlje je kupil Frančiškin oče; poslopje je nekdaj sodilo k MATEUŠCU; poročil je deklet iz Podporezna. V zakonu se je rodilo deset otrok, a eden je kmalu umrl. Ostalo jih je devet, sedem deklet in dva fanta.

Preživljali so se z delom na kmetiji, a zemlje je bilo malo in oče je odhajal v Romunijo. Vedel je povedati, da se od tam marsikdo ši vrnil, očetov brat, na primer, se je tam celo poročil. Postal je tako bogat, da so v njegovi hiši "po tepihih hodili".

Doma so dekleta prijela za vsako delo, ko so prišli na Primorsko Italijani, so si mnoga služila kruh kot perice.

Pripovedovala: Frančiška Frelih

Zapisala: Ana Beguš

Pr' Zapiglarju

Od kod hišno ime? Gospodar meni, da ga ima domačija po PIGLNU, bližnjem griču. Hiša je bila nekdaj Mateušcova pristava, zemlje ni bilo dovolj, da bi dajala primeren dohodek, zato so od tod ljudje odhajali v svet. Vsaj dva prava popotnika pomnijo še danes: ded današnjega gospodarja je bil gozdni delavec v Romuniji. Zaslužek je hranił v hraniłnici, da bi lahko naredil dobro streho, vendar so se vsi otroci rodili pod slavnato. Da ni bil kar tako, dokazuje tudi dejstvo, da je bil občinski mož, (čedrav so tem teda i pravili občinske metle.)

Očetovo delo je nadaljeval sin, oče sedanjega gospodarja; ta je potoval še več: bil je na Koroškem, v Belgiji, Franciji in v Sibiriji, kjer je bil ruski ujetnik. Kot ruadar je v Franciji delal tri leta, da bi zbral denar za "tazgorno" hišo.

Brat starega očeta je bil nekakšen samouk. Izdeloval je sani, mize in druge lesene reči.

Ženske so tkale, iz lanu, ki so ga tedaj še sejali.

Tudi tu je ostal živ spomin na tihotapske čase, ko so Petrobrčani imeli celo propustnice, s katerim so lahko potovali v Jugoslavijo, na katero so gledali kot na obljudljeno deželo. Propustnice so seveda omogočale le prenos določene količine blaga, a ljudje so poznali vse mogoče zvijače. V Podbrdò (Podbrčani niso imeli propustnic) so nosil prodajat jugoslovansko moko, suho sadje, maslo - tega so preoblikovali v domačih modelih, da bi prikrali njegov izvor.

Pripovedoval: Jože Valentinčič

Zapisala: Jerneja Kos

Pr' Groharju

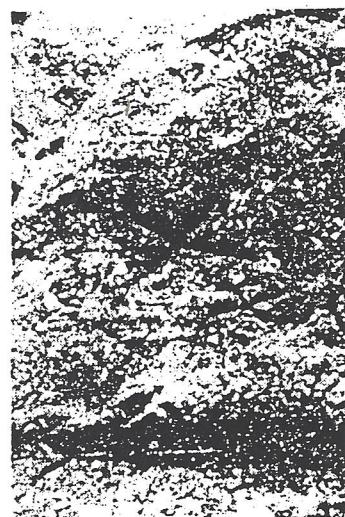
mrličev. Še posebno, če si je kdaj vzel življenje, saj takrat je bil malo samomorov.

Hišno ime se je menjalo glede na gospodarja. Koliko je hiša stara, ne ve nihče, najstarejša vidna letnica pa je 1881. Pravzaprav gre za Baštjanovo pristavo, bajto, pri kateri so bile največ tri glave živine.

Sedanja gospodynja je prišla od ZAPIGLARJA, tu je bil doma njen pokojni mož. Njegov oče se je ukvarjal z lovom in kljub temu, da pri hiši ni bilo bogatije, so otroci spraševali: "Ali homo danes spet jedli meso?" Mesa je bilo dovolj, kruha je manjkal. Oba, njen mož in njegov oče sta bila tudi mesarja za domače potrebe, pokojni mož pa je bil še brivec.

V ljudskem spominu je ostala tudi Bugrova Metka, ki je znala izdelovati okraske iz blaga. Če je kdaj kasneje kak otrok zbiral koščke blaga, iz katerih je poskusil kaj narediti, so mu rekli: "Saj si tak kot Bugrova Metka."

Preden je bila zgrajena nova cesta, so Petrobrčani hodili v Podbrdo po poti, ki vodi mimo Turškega križa: Tam naj bi bil pokopan ruski vojak iz 1.svetovne vojne. Zato so se otroci tega kraja bali, strah jih je bilo

V skalo vklesan -turški križ- pri Podbrdu
Foto: C. Zupanc

Loški razgledi 1970

Marsikaj, kar je danes povsem vsakdanje, je bilo v mladosti pri povedovalke zelo nenavadno. Tako se spominja, da tedaj ženske niso kadile. Prva, ki jo je videla kaditi, je bila neka daljna sorodnica, zelo podjetna ženska, vsakega kmeta je prosila za smreko, pa si je zgradila gostilno.

Pripovedovala: Marija Šorli

Zapisala: Jérneja Kos

Pr' Pohmanu

Nekdaj je na kraju, kjer sedaj stoji POHMANOVA hiša, baje bila lovска koča. Tedanjim prebivalcem je bil lov zagotovo pomembno opravilo, so pa tudi kuhalni oglje in žgali opeko.

Preden so zgradili sedanjo domačijo, je bila tu tako majhna hiša, da so novo zgradili kar okoli nje. Na tramu v izbi je vidna letnica 1861.

Do leta 1918. je na hišni številki pisalo Podporezen, šele po prvi svetovni vojni so Pohmanove "priključili" Petrovemu Brdu.

Nekdaj je bilo posestvo zelo veliko, a meja med tedanjim Jugoslavijo in Italijo ga je po prvi svetovni vojni razdelila na dva dela.

Velika posest je potrebovala veliko delavcev: poleg družine hlapce, dekle ("velike" in "majhne"), pastirje, furmane . . . Delo je bilo vsakemu točno določeno, a živini je vedno postiljal sam gospodar. In vsi so jedli za eno mizo.

Hlevi so bili polni, v času, ko so gradili železnico, je zacvetelo prevozništvo, pri hiši je bilo do 17 konj in vsi mogoči vozovi, sani, pa tudi kočija. Pohmanovi se posebno spominjajo ene izmed poslednjih kobil - Zore, ki se je pokorila samo stari teti. Ta je z njo prevažala vse: od župnikov do partizanske

pošte. Ko so nemški vojaki hot kobilu odpeljati, se je, nevaj

moških, postavila na zadnje noge in jih nagnala "da se niso več vrnili na slovensko zemljo", bi lahko zapisali po Petru Klepcu.

Gospodar ve tudi povedati, kako so nekdaj po Sori splavljeni les. Ko so ga posekali, so čakali na povodenj. Narasla voda je hlode odnašala, splavarji so les usmerjali, odstranjevali ovire na njegovi pot in ga ob prvi žagi vlekli na kopno

Pred prvo svetovno vojno sta bili pri Pohmanu tudi trgovina in gosti na. Pri povedovali so, da so župnik iz okoliških vasi v njej imeli posno kamro. Do polnoči so pili in prevali, tedaj pa so obrnili kozarc in nehali piti, kajti zjutraj jih čakala maša.

Danes že pokojna Pohmanova tetka je znala povedati marsikatero zgodb. Domači se spominjajo tiste o Korenincu, samotarju, ki je živel gozdu in jedel samo, kar je sam nabral, predvsem koreninice.

Ali o Zalem (Zlem) Logu. Kraj naj bi se tako imenoval zato, ker so ob poti skrivali tolovaji, ki so ropali vozove.

Pripovedovala: Jolanda in Rudi Zgaga

Zapisala: Špela Bizjak

Pr' Zalodrnu

Še danes hranijo staro propustnico, z njo je bil seveda možen le prehod mimo carinarnice, "švercarji" so poznali druge poti.

Majhna domačija nad vasjo.
Zdajšnji priimek Trojer, prejšnji
Torkar.

Osnovno za preživetje je nudilo kmetijstvo. 4-5 glad živine, ne preveč številna družina in nadvse spreten ded sedanjega gospodarja, ki je znal vsemogoče: izdelovati slamnate strehe, posodo, bil je tesač, pozimi tudi klavec živali. Tako mu ni bilo treba v svet za kruhom, v hiši ni bilo čutiti revščine.

Za poseben dodaten zaslužek je poskrbel "šverc". Ta je dal še več kot zemlja. Kava, bela moka, petrolej - vse to je bilo v Jugoslaviji ceneje. Tihotapstvo je cvetelo na obeh straneh. Graničarji so prinesli blago na dogovorjena mesta, domačini naprej ..

V otroška leta segajo spomini na grozljive zgodbe, ki so jih pripovedovali starci, nenavadne nesreče, smrti, prekletstva, ki so se izpol-

CIRCOSCRIZIONE DOGANALE

N.ro d'or- dine	QUALITÀ DEI GENERI	Quantità che può essere ritirata ogni mese	Quantità massima che può essere ritirata ogni volta
1	Farine di cereali o pane . . . Kg.	75	10.—
2	Paste alimentari o riso . . . "	22	3.—
3	Burro, crema e formaggio . . . "	38	5.—
4	Olio, lardo, strutto di maiali e altri grassi commestibili . . . "	7	1.—
5	Legumi secchi e frutta secca . . . "	38	5.—
6	Frutta fresca . . . "	150	20.—
7	Carne fresca . . . "	38	5.—
8	Pollanze minuto . . . Paia	15	2
9	grosso . . . "	7	1
10	Caffè . . . gr. 38	38	0.250
11	Zucchero . . . gr. 225	225	0.500
12	Cioccolato . . . "		0.250

UDINE, li 3 MAR 1940

IL DIRETTORE SUPERVISORE
[Signature]

nila . . . duhovi, ki so se vračali, "nočna jaga", ki naj bi pripomogla, da bi bili mladi pravočasno doma, sicer bi jih utegnilo pregaziti krdelo lajajocih psov, ki bi zdrvelo čeznje.

In na 27. april leta 1948. Nekdanje otroške pastirske igre so zamenjale nove, sodobnejše. Ob razpadu Italije 1943. leta so Italijani odvrgli vse mogoče orožje, za otroke, zlasti za fante, pravi "vojaški raj". Igra se je na domačem pragu spremenila v

grozljivo nesrečo: italijanska "pradajzarca" je mlademu fantu potrla roke in mu odprla trebušno votno . . .

Pripovedoval: Feliks Trojer

Zapisala: Ana Beguš

Kako se je začelo...

Petrovo Brdo

Prvo povsem zanesljivo sled o Petrovem Brdu najdemo v tolminskem urbarju iz l. 1523, ki ga hranijo v Gradcu. Takrat še ni bilo ne vasi Porezen ne Podbrda. Edina kraja ob gorenji Bači sta bila Trtnik in Bača. V Trtniku je bilo 8 polovičnih kmetij (štiri prvotne so se razpolovile), na Bači je bilo 6 domačij (štiri polovične in ena četrtinska kmetija ter ena košanija). Pod Brdom sta bili dve košaniji (kajži), ki sta spadali pod Bačo. Bila pa je tuudi polovična kmetija v Petrovem Brdu (nemško imenovanem Gemärck, kar pomeni "Ob meji"), ki so jo prav tako šteli k Bači. Hišni gospodar je naveden le z osebnim imenom Bartl (Jernej) in priimka še ni imel. V istem urbarju se pri opisu meja tol-

minskega gospodstva prvič pojavi tudi Petrovo Brdo, vendar v nemški obliki: Peterlinseckh.

Nemško obliko Péterlsegkh zasledimo tudi v loškem urbarju iz leta 1560. Šele tolminski urbar iz leta 1607 pri opisu meja tolminskega gospodstva zapiše slovensko obliko krajevnega imena: petroua berda. Ob tem zapiše, da sta tu dve domačiji na tolminski, ena pa na loški strani (očitno Pohmanova). V tolminskem urbarju iz leta 1624 (hranijo ga v Arhivu Slovencije) pa beremo: Tomaž Osterman ima rovt Vpetrouim berdi. (mišljena je današnja Primoževa domačija). Priimek

Valentinčič se na Petrovem Brdu pojavi že v urbarju iz leta 1591 in odtej ostaja tu ali v Podporeznu navzoč vse do danes.

Pohman je od vsega začetka spadal k soriškem ozemlju, k loškemu zemljiškemu gospodstvu, k vojvodini Kranjski. Od leta 1770 naprej, ko so v stari Avstriji oštevilčili hiše in vpeljali kraje kot upravne enote, je spadal k naselju Podporenzen. Tako je bilo do prihoda Itali-

janov, ki so potisnili mejo proti Sorici.

V popisu hiš iz leta 1794 (najdemo ga v Državnem arhivu v Gorici) so na Petrovem Brdu še zmeraj našeli le 4 hiše oziroma hišne gospodarje:

Št. Hišno ime	Priimek in ime
1. Matevžc	Jensterle Jurij
(staro hišno ime: Grapar)
2 Boštjan	Valentinčič Andrej
3. Primož	Kaltnekar Primož
4 Robar	Švarckobler Jurij

Priimek Jensterle izvira s soriš-

bili Ostermani okrog leta 1632 kar pri štirih hišah: pri Primožu, pri Pohmanu, pri Robarju in pri Plašajtarju.

Priimek Švarckobler se prvič zasledi v soriški krstni knjigi (v Nadškofijskem arhivu v Ljubljani) in to v letu 1661 kot priimek botre s Petrovega Brda. Glede na to, da so Robu, vzpetini nad Robarjevo hišo, včasih rekli Švarckobel ("Črni vrh"), obstaja velika verjetnost,

Šterbirčegistec.

Wie es von dem Pfarrer zu halten ist.

Zeit des Sterbens. 1782.	Ort, und Haus- Nummer	Name des Verstorbenen	Religion		Geschlecht		Vorname	Zunahme	Vorname
			Katho- lisch	Protestant.	Männ- lich	Weib- lich			
die jz 1782.	4	Agnos Johann Schwartzkobler ex Pietrus Brdo	j	-	-	j	Anos 2. el Agnos 2	sunie lio Sangu n.3	sunie lio Sangu n.3
							Lucas	Obario	Lucas

Najstarejši vpis priimka Švarckobler v knjigi umrlih župnije Podbrdo, 17

kega ozemlja, medtem ko so Kaltnekarji prišli iz Podbrda (priimek pride od kalten Eck - "mrzlo brdo").

Priimek Osterman (s pomenom "vzhodnjak, človek na vzhodu") je bil v 17. stoletju na Petrovem Brdu precej razširjen, a je pozneje polnoma izginil. Zanimivo je, da so

da je priimek nastal prav tu. V 18. stol. se je zadrževal v območju Petrovega Brda in Podporezn saj se nenehno pojavlja v soriški krstnih knjigah iz tega časa. Zanesljivo lahko rečemo, da so ga

letih 1770-1836 nosili pri Plašajtarju (Podporezen št. 3) in leta 1794 tudi pri Robarju. Sicer pa se Robarjevi - resda, kot vidimo, s presledkom - že vsaj od 1677 dalje pišejo Volf.

Zanimiv zapis najdemo v tolmins-kem urbarju iz leta 1598. Tam piše, da morajo Bačarji Marko Cintrost, Juri Koder, Jakob Kusterl (iz Kacen-poha) in Lamprecht Celer čistiti, vzdrževati cesto do kranjske meje - namreč tisto čez Vrh Bače, ki je bila takrat pomembnejša od one čez Petrovo Brdo.

Pot po Selški dolini čez prelaz Petrovo Brdo in naprej po dolini Bače proti Furlaniji je bila tovorniška pot, ki so jo zlasti uporabljali od 14. stol. dalje, ko se je v Železnihi razvila železarska dejavnost, v Kropi pa žebljarstvo. Tovorili so na konjih, saj skoraj vse do konca 19. stol. niti Podbrdo ni imelo prave cestne povezave s svetom. O tem, kakšna je bila na primer pot med Podbrdom in Hudajužno, imamo iz leta 1872 zapis znamenitega poljskega jezikoslovca, pozneje profesorja na vodilnih ruskih univerzah, Jana Baudouina de Courtenaya (Boduena de Kurteineja), ki je tedaj raziskoval slovenska narečja in je zato obhodil precejšen del zahodne Slovenije, med drugim tudi Tolminsko. Takole je v goriškem časniku "Soča" popisal svoje popotne vtise iz zgor-

nje Baške doline, ki si tukaj resnično zasluži ime Grapa:

"Iz znanega mi severnega dela goriške dežele samo Tolminsko v ozkem smislu te besede leži pri veliki cesti, ki pelje iz Gorice v Trbiž; naravni nasledek je večja oliganost ljudstva, prebivajočega v tolminski okolici. Za to pa jako žalostno stanje v tem obziru nahajamo v cerkljanski, a še bolj v podbrški okolici. Tako se mora na primer iz Podbrda v Hudajužno iti po žlebu Bače, po kamnih in brveh. Če pa nevihta pobere brvi in če sploh potovanje po Bači vsled kakega vzroka postane nemogoče, takrat ubogi potovalec je prisiljen dričati se (drsati se, polzati) po jako ozki stezi, na kateri, če je le malo mokra, je strašno lahko se podpolzniti in pasti noter v Bačo. Podobno nevarna steza pelje tudi iz Podbrda v Stržišče, itp."

Kakor cerkljanski, tako tudi podbrški prebivalci tožijo, da akoravno plačujejo velike davke za zidanje cest, so vendar popolnoma zanemarjeni ter da se na njihove stroške zidajo ceste v drugih okolicah. Vzroka tega zanemarjenja iščejo Cerkljani in Podbrčani v tem, da je v Tolminu središče dotičnih oblastnij, katere vsled tega skrbijo predvsem za Tolmin in tolminske okolico, držeč se načela, da srajca je bliže života kakor sukna."

Podporezen

O tem, kdaj so izkrčili svet in ustvarili kmetije Pod Poreznom (Plašajta, Rovt, Podhoč in Majdelc), zvemo največ iz urbarjev loškega gospodstva, ki jih hrani Arhiv Slovenije v Ljubljani.

Podatki franciscejskega katastra (katastrska občina Sorica) kažejo, da je vseh domačij v Podporeznu bilo leta 1825 šest:

Št.	Hišno ime	Priimek in ime
1	Pod Stolčkem	Koder Štefan
2	Pohman	Zgaga Jožef
3	Plašajtar	Švarckobler Boštjan
4	Rovtar	Kejžar Tomaž
5	Pohočar (=Podhočar)	Valentinčič Tomaž
6	Debelo Brdo	Kenda Florjan

Dve od navedenih hišnih imen se nista ohranili. Za kajžo Pod Stolčkem se je v 19. stol. uveljavilo poimenovanje Pri Klemenu, a danes ne стоји več. V istem času se je Debelo Brdo preimenovalo v domačijo Majdelc.

Priimek Koder zasledimo na (soriškem) Petrovem Brdu v soriški krsni knjigi že l. 1661. Kodri so bržkone prišli z Bače.

V urbarju 1709-14 se pri soriščupaniji omenjajo na koncu trije novaki (kmetje, ki so se naselili na novoizkrčenem svetu) brez označ kateri od soriških vasi spadajo (dva s priimkom Valentinšek, eden Štucin). Ti trije novaki se vodijo tudi že v urbarjih 17. stol. in stojo pred njihovimi imeni letnici 1632, ki pomeni, da od tega leta naprej plačujejo dajatve. Kot je razvidno iz soriških matičnih knjig so ti novaki res iz Podporezna. To so Plašajtar, Rovtar in Pohoča (prvi in tretji sta Valentinčiča, drugi je Štucin). Valentinški so torej pravzaprav Valentinčiči, le da so pisarji loških urbarjev in celo franciscejskega katastra priimek pogosto napačno zapisovali (Valentinšek, Valantič ali Valenč medtem ko v matičnih knjigah najdemo dosledno pisavo Valentinčič).

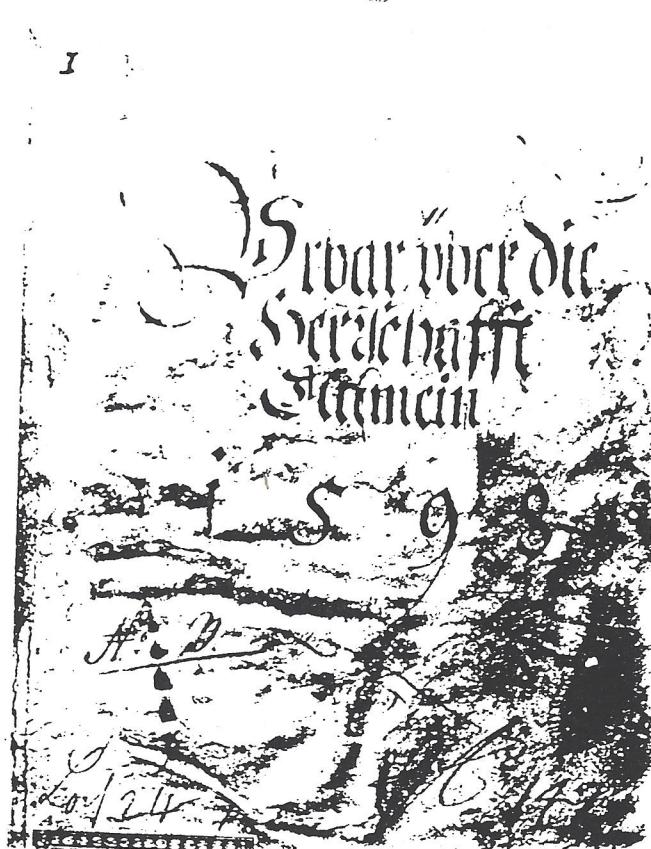
S pomočjo matičnih knjig se je dalo nedvoumno ugotoviti, da se Pohman v loških urbarjih vodi na zunjem mestu v seznamu t.i. "podružkov" (Untersassen), tj. kmetov, ki so se nekoč naselili na srenjski zemlji in si na njej ustvarili poviloma manjše kmetije. Pohmanova je v tem pogledu izjema, saj so npr. 1630 tu gojili 6 glav goved ter konja in imeli tudi mlin, medtem ko so ostali podružniki premeli v povprečju le po dve kravi.

Podružniki se navajajo brez navedbe kraja, zato jih je mogoče prepozнатi resnično samo s pomočjo dodatnih informacij, kakršne nam nudijo prav matice. V 17. stol. je bilo podružnikov devetnajst in v urbarjih se redno naštevajo v istem zaporedju, tako da jim lahko sledimo kljub menjavam priimkov. Pri Pohmanu so se od 1630, ko je tam gospodaril Tomaž Osterman, zvrstili še priimki Šorl, Torkar, Valentinčič in Zgaga (od 1760 dalje). Pohman je sicer zabeležen že v urbarju iz leta 1560.

Ime mu je bilo Klemen Skok. Pripis gegen Peterlsegkh, kar pomeni "proti Petrovemu Brdu", potrjuje, da gre res za Pohmanovo kmetijo.

Po priimkih iz urbarja 1637 so deč so bili prvi naseljenci Rovta in Podhoča od nekdaj s soriškega ozemlja (Matija in Jurij Šorl), v Plašajto pa so prišli s Petrovega Brda (Gale Osterman).

Iz urbarja soriške cerkve 1767-1803 se vidi, da so bili na Debelem Brdu (pri Majdelcu) sprva kajžarji in da so jih (seveda le do 1770) šteli k davški županiji. Nosili so priimek Pantar oz. Pajntar. V cerkvenem pogledu je celoten Podporenzen tako kot še del Davče spadal pod Sorico, ki je bila do 1862 pod selško faro, vendar je kot vikarijska cerkev vodila svoje matice že od leta 1655.

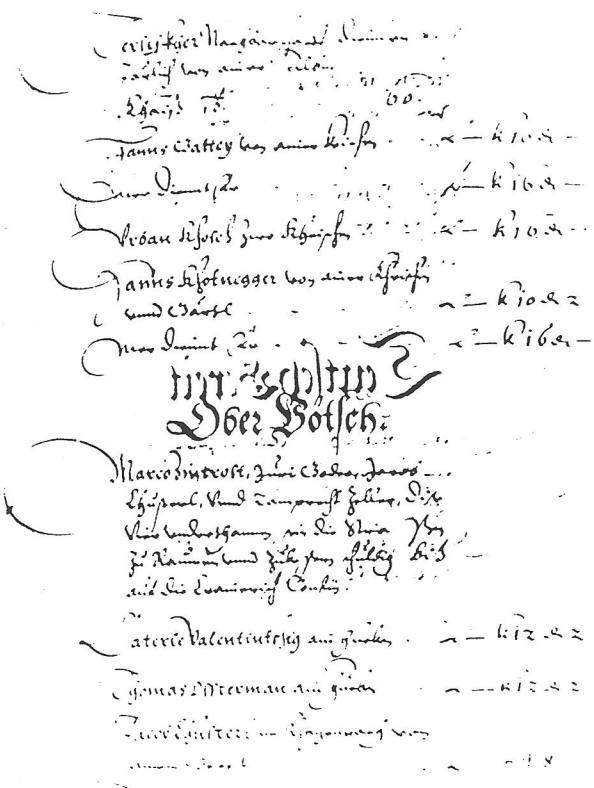

Tolminski urbar 1598, Arhiv Slovenije

Po štetju prebivalstva iz leta 1780 je bilo v Podporeznu 6 hiš s 55 prebivalci, leta 1817 pa je v enakem številu hiš živelo 59 prebivalcev. Prvi sodobni avstrijski popis prebivalstva v letu 1869 je tu naštel 8 hiš s 77 prebivalci. Iz matičnih knjig izvemo, da so pri vseh kmečkih domačijah, ponavadi v bajtah, ki niso imele svojih številk, živeli tudi številni gosti, zato pride na eno hišo skoraj deset prebivalcev.

Podporezen je torej nastal kot naselje leta 1770 z združitvijo treh delov: Pohmanove kmetije in Klemešne kajže na Petrovem Brdu, treh rovtov (Plašajta, Rovt, Podhoč) pod Poreznom in kajžarske domačije Debela Brdo, ki je prej spadala v davško županijo.

Najstarejša domačija med njimi je pri Pohmanu (najmanj od 1560). Rovti Pod Poreznom so nastali okrog leta 1632, Majdelc najbrž nekoliko pozneje, naseljeni pa so bili pretežno s soriškega ozemlja.

Tolminski urbar 1598, o obveznosti Bačarjev, da vzdržujejo cesto

Opomba:

URBARJI so v knjižni obliki spisani seznami, v katerih so podrobno navedeni dohodki zemljiškega gospodstva od posameznih podložnih kmetov. Prvi znani (ohranjeni) urbarji so iz 13. stol., pisali in uporabljali so jih do odprave fevdalizma šredi prejšnjega stoletja. Najstarejši znani tolminski urbar je iz leta 1377 in je v celoti objavljen (SAZU 1948). Iz 16., zlati pa iz 17. in 18. stol. je ohranjenih okrog 40 tolminskih urbarjev ki so še razmeroma slabo raziskani čeprav predstavljajo prvorstno gradivo za gospodarsko in naselitveno zgodovino naših krajev.

MATIČNE KNJIGE ALI MATICE (krstne in poročne ter knjige umrlih) se vodijo za večino slovenskih krajev od sredine 17. stol. dalje. Na Tolminskem je najstarejša kobariška krstna knjiga, ki se začenja leta 1635. Do ustanovitve kapelije v Podbrdu 1739 so se matične knjige za celotno faro Nemški Rut pisale v Rutu, vendar so zgorele ob požaru, ki je leta 1800 divjal v vasi. Tako je šlo v nič okrog 150 let naše pisane zgodovine. Matice kapelije Podbrdo, ki so zajemale prebivalce šestih vasi (Podbrda, Trtnika, Bače, Porezna, Kuka in P.Brda) so žal ohranjene tudi le od 1. 1784 dalje.

Turški križ

DR. KREK
TURŠKI KRIŽ.
Igra v štirih dejanjih.

Uršula.
Mina, njena teta.
Meta.
Pavel.
Dihur.
Štrigalica.
Juzuf-paša.
Ali,
Kara,
Turki.
Prvo dejanje: V Davči na Uršulinem domu;
drugo: Podbrdom v turškem taboru; tretje:
v Selcih na vasj, četrtje: na Petrovem brdu.
Založilo
Katoliško slov. izobraže-
valno društvo v Selcih
Tisk Katoliške tiskarne.
Ljubljani, 1910. □

Osebe:
Jakob, hlapec.
1. žena.
2. žena.
1. fant.
2. fant.
Starec.
Pastir.
Dekleta, možje, otroci.

Turški križ.

(Po narodni poviši zložil Fr. Svetičič.)

Med Poreznim zelenim in med Černo i Persijš
So vije po soteski na berdo Petrovo
Nevarna, ozka steza iz Sočinih ravnin,
In daje proti Savi pšek Šoriških planin.

Po nji beži v zavetje obrasčenili goru,
Kdor koli mora urno, ko cara turškega
Kazbojne trpež gori za Šočo se vala,
Da tla keriv rudeče pod njimi se ſibē.

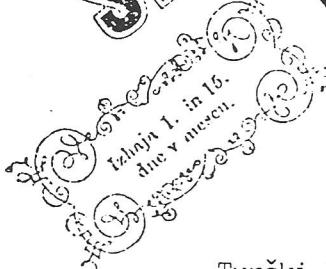
Pod berdom bega tručne se reve zberajo,
In mislijo za terdno, da že otete so;
Al kimalo kaže žar juri zapeljenih vasj,
Da Turk ropa željni za njimi še tiči.

Pomaknecjo se v goro med gosto bukovje,
Nasekajo za sabo o stezi delila vse,
In čakajo za kupi, iz skal zblženimi,
Da se pridelaz: v klanec, in nad nje zadiči.

Ko stopi zadnji v senco nasekanih dreves,
Se vsujejo z višine spodbite grobije v les,
Ga pederó na truno, da zmane jo na mah,
Ko težko kladivo kamén, pod sabo v droben prah.

V spomin prigodbe téle je znannje vsekano,
Podobno križu v steni pod Robom nad potjo;
Kmet „turški križ“ mu pravi, in prosi nem gredé,
Da bi enake sile ne bi več v kraje té.

SLOVENSKI GLASNIK.
Lepoznansko-područen list.
Vreduje in na svitlo daje: Anton Jap
V Celovcu 1. maja. 1861.

Turški križ v slovenski književnosti

Znamenje, za katerega pravijo, da priča o turških vpadih v naše kraje.

Po cesti iz Podbrda proti Petrovem Brdu, mimo Rusca. S ceste zagledava skale. Veva: tu mora biti TURŠKI KRIŽ. Iščeva pot do njega, ne moreva je najti. Končno stezica, ki bi utegnila biti prava. Po nji strmo navzgor skozi grmovje. Upanje, da sva na pravi poti, dajejo markacije. Jasica, nad njo strma skala.

Tu je. Komaj ga je še ločiti od drugih vsekov v skalo. Nekoč davno ga je nekdo obkrožil z rdečo barvo, danes je zbledela...

Ana Beguš

Katarina Jensko

Majhno znamenje, vsekano v skalo, je vzburilo domišljijo naših prednikov. Tako živi v ljudski pripovedi še danes:

V času turških napadov na slovensko ozemlje sta v Davči pri Dolinarju živela brat in sestra. Turki so dečka ugrabili in odpeljeli s seboj, vzgojili so ga v janičarja. Toda dečku ni zamrl spomin na dom. S turško vojsko, ki je prišla ropati in požigati, se je čez leta vrnil v domače kraje. Utaborili so se pri Ruscu. Ko je padla noč in so vojaki ospali, mu je uspelo pobegniti iz turškega tabora in obvestiti vaščane, kaj jih čaka.

Krajani so se kljub časovni stisk uspeli pripraviti na obrambo. Ob napadu so valili hlode in kamenje na turško vojsko. Mladi janičar, se je rešil turškega suženjstva, žal v boju padel.

Pripovedovala:

Milka Dakskobler

Zapisala: Katarina Jensko

Vpadi Turkov v naše kraje so skar vrstili. Krajani Petrovega Brda so se branili tako, da so na turško vojsko valili kamenje in hlode.

Obramba domačinov je bila tako silovita, da se je turška vojska očnila proti jugu in se nikdar več vrnila.

Preden so zapustili naše kraje, Turki v skalo vklesali križ, zna je, do kod je segla turška noge.

Pripovedovala: Marija Šorli

Zapisala: Katarina Jensko

Ko so Turki prihajali z roparsko pohodo, so jih Petrobrčani pokali v zasedi in z velike skale valili nanje hlode in kamenje. Turški paša je v skalo vsekal krez njim se je zaobljubil, da v tem kraju ne pride več.

In res se Turki niso nikoli vrni

Pripovedoval: Feliks Trojer

Zapisala: Ana Beguš

Pred davnimi časi so v naše kraje hodili ropat Turki. Na Petrovem Brdu so jih pričakali pripravljeni. S skale nad potjo, po kateri so prihajali, so valili hlode, zlivali krop in vročo smolo.

Veliko Turkov je umrlo, preživeli so pobrali šila in kopita.

V znamenje, da se ne bodo več vrnili, naj bi eden izmed poražencev z mečem v skalo vsekal križ.

Držali so besedo, res jih ni bilo več.

Pripovedoval: Viktor Volf

Zapisala: Nina Leban

Tako kot drugam na Balkan so tudi k nam prihajali Turki. Požigali so, ropali, lovili dečke, da so postali janičarji.

Ulovili so tudi dečka iz Davče, imel je sestro, Dolinarjevo Urško. Mladi janičar se je čez leta vrnil kot turški paša. Namenoma je svojo vojsko vodil pod visoko skalo, v kateri je še danes viden vsekan križ, pričakoval je zasedo. Domičini so nad skalo nanosili kamenje in hlode. Ko so Turki prišli, so branilci, med njimi je bila tudi Urška, na Turke začeli metati kamenje in valiti hlode. Veliko jih je umrlo, paša pa je bil ranjen. Urška je našla svojega ranjenega brata, spoznala ga je po znamenju. Vrnil se je na svoj dom, v skalo

pa je vsekal križ. To je pomenilo, da Turki nikoli več ne bodo prišli v naše kraje.

Baje jih res ni bilo več.

Pripovedovala: Jolanda Zgaga

Zapisala: Jerneja Kos

Ustno izročilo pravi, da so na Petrovo Brdo prišli Turki, pa so jih Petrobrčani napadli.

Še danes vodi bljižnica mimo "turškega križa". V skalo naj bi ga bil vklesal Turek, ki se je zaklel, da nikoli več ne bo prišel v te kraje. Pod skalo naj bi bil celo njegov grob.

Pripovedoval: Zdravko Valentinčič

Zapisala: Nina Leban

Turški paša se je zaklel, da v naše kraje ne bo več stopila turška noge, ker v grapi ni niti toliko ravneg prostora, da bi nanj položil konjsko kopito.

Pripovedoval: Milan Kaltnekar

Zapisala: Katarina Jensko

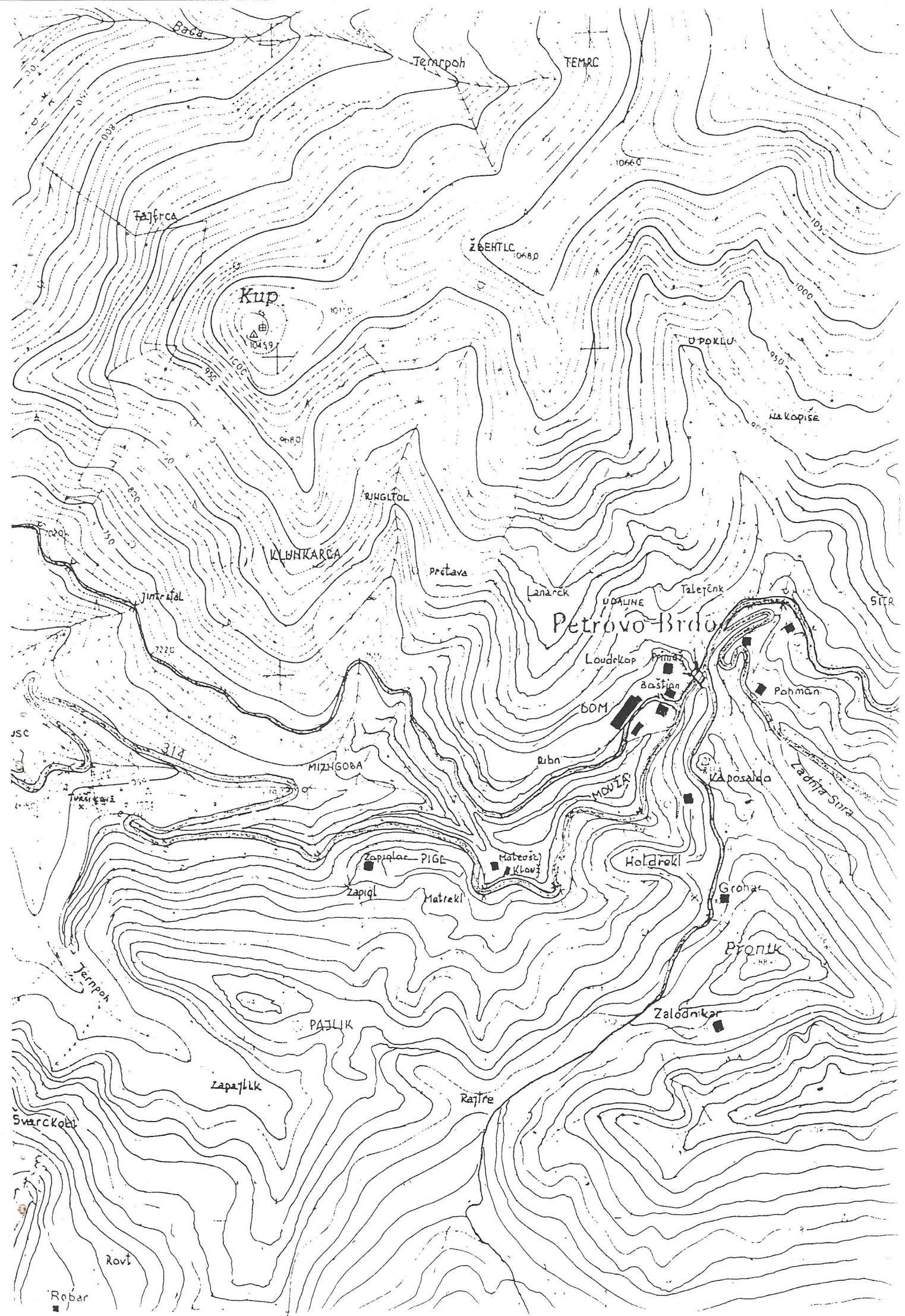
Petrobrške domačije v prvih desetletjih našega stoletja

HIŠNO IME	ŠTEVILKA		PRIIMKI
	STARA	NOVA	
PR' MATEUŠCU, GRAPARJU	1	13	VALENTINČIČ
PR' BAŠTJANU	2	5	VALENTINČIČ, DAKSKOBLER
PR' PRIMAŽU	3	3	KALTNEKAR
PR' ROBARJU	4	15	BOLF, WOLF, V
PR' KLAUŽU	5	12	VALENTINČIČ
PR' ZAPIGLARJU	6	14	VALENTINČIČ
PR' GROHARJU, BUGRU	7	19	ŠORLI
PR' POHMANU Podporezen	2	1	ZGAGA
PR' ZALODRNU, Podporezen ZALODRU, ZALODNKARJU	8	11	TORKAR, TROJER
PR' TUONCE, JULKNA	?	8	JENSTERLE
PR' JAKCU	?	9 (hiše ni več)	KIKELJ
PR' KLEMENU Podporezen	1	(hiše ni več)	ŠUŠTAR

Hiše iz Podporezna so prišle pod Petrovo Brdo po 1. svetovni vojni.
Imena domačij kot tudi ledinska imena smo zapisovali narečno.

Mentorica glasila:

Marta Berginc

PODBRDO in vasi nad njim: BAČA,
POREZEN, PETROVO BRDO, ...
naslovi tematskih šolskih
glasil o naših krajih - svojevrs-
ten krog, ki se zapira ob 30-letnici
glasila ŠOLARČEK izpod Črne prsti.

Zapise o Petrovem Brdu so obliko-
vale članice Raziskovalnega krožka
v želji, zapisati stara hišna imena
in ob njih, kar živi v spominu naj-
starejših krajanov, njihova otrošt-
va, pripovedi njihovih dedov. Še
neizurjena peresa skušajo ujeti od-
maknjeni čas, morda kdaj ne povsem
verodostojno, tako kot pač zmorejo
zapisati ljudsko izročilo.

Kot dopolnilo prvim novinar-
skim in raziskovalnim korakom zapis
prof. Silva Torkarja, slavista, so-
delavca Inštituta za slovenski je-
zik pri ZRC Slovenske akademije zna-
nosti in umetnosti, nekdanjega učen-
ca naše šole, ki je svoje pe-
ro prvič javno preizkusil v našem
glasilu prav ob njegovih začetkih.

In ko se krajanom Petrovega
Brda zahvaljujem in hkrati opravi-
čujem, če smo njihove pripovedi na-
pačno ali nepopolno zapisali, gre
moja posebna zahvala mojemu nekdan-
jemu učencu, Silvu Torkarju, ki je
naše začetniško raziskovalno delo
obogatil s svojim poglobljenim
prispevkom.

Mentorica glasila: Marta Berginc

ŠOLARČEK IZPOD ČRNE PRSTI je glasilo učencev osnovne šole
Simona Kosa PODBRDO

LETNIK: XXX

ŠOLSKO LETO: 1992/93

ŠTEVILKA: 1, posebna izdaja - PETROVO BRDO

UREDNIŠKI ODBOR: Ana Beguš, Špela Bizjak, Jana Dakskobler, Katarina Jensko,
Jerneja Kos, Nina Leban, Uroš Živec

FOTOGRAFIJE, FOTOKOPIJE, LEDINSKA IMENA: Aljoša Berginc

OBLIKOVANJE: Franka Mrak

TIPKANJE: Sonja Torkar

MENTORICA GLASILA: Marta Berginc

V Podbrdu, aprila 1993